

УДК 336: 657.9

В. Г. Боронос

доктор економічних наук, професор кафедри економіки та бізнес-адміністрування, Сумський державний університет, Україна boronos_v@mail.ru

І. Й. Плікус

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів і кредиту, Сумський державний університет, Україна plikusirina@gmail.com

В. Т. Александров

кандидат технічних наук, професор кафедри фінансів і кредиту, Сумський державний університет, Україна aleksandrov_v@ukr.net

ФІНАНСОВО-БУХГАЛТЕРСЬКІ ПІДХОДИ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ВПЛИВУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ ФАКТОРІВ НА ВАРТІСТЬ ДІЮЧОГО ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. У статті проведено систематизацію фінансово-бухгалтерських підходів до визначення вартості підприємства та оцінки впливу нематеріальних активів на вартість підприємства. Обґрунтовано, що розбіжність вартості власного капіталу розрахованого за даними балансу і його ринковою вартістю визвано наявністю прихованого (позабалансового) капіталу. Виділено три найважливіших нематеріальних фактори впливу на вартість підприємства, а саме кількість лояльних клієнтів і якість лояльності; кваліфікація кадрів і лояльність по відношенню до підприємства; впізнаваність бренду. Запропоновано до аналітичної моделі оцінки вартості підприємства включати упущену вигоду власників від неврахування впливу нематеріальних факторів на його вартість.

Ключові слова: вартість бізнесу, вартісно-орієнтоване управління, нематеріальні активи, облікові моделі вартості, упущена вигода власників.

В. Г. Боронос

доктор экономических наук, профессор кафедры экономики и бизнес-администрирования, Сумский государственный университет, Украина

И. И. Пликус

кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов и кредита, Сумский государственный университет, Украина

В. Т. Александров

кандидат технических наук, профессор кафедры финансов и кредита, Сумский государственный университет, Украина

ФИНАНСОВО-БУХГАЛТЕРСКИЕ ПОДХОДЫ К ОПРЕДЕЛЕНИЮ ВЛИЯНИЯ НЕМАТЕРИАЛЬНЫХ ФАКТОРОВ НА СТОИМОСТЬ ДЕЙСТВУЮЩЕГО ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация. В статье проведена систематизация финансово-бухгалтерских подходов к определению стоимости предприятия и оценки влияния нематериальных факторов на стоимость предприятия. Обосновано, что расхождение стоимости собственного капитала рассчитанного по данным баланса и его рыночной стоимостью вызвано наличием скрытого (внебалансового) капитала. Выделены три важнейших нематериальных фактора влияния на стоимость предприятия, а именно: количество лояльных клиентов и качество лояльности; квалификация кадров и лояльность по отношению к предприятию; узнаваемость бренда. Предложено в аналитическую модель оценки стоимости предприятия включать упущенную выгоду учредителей от влияния нематериальных факторов на его стоимость.

Ключевые слова: стоимость бизнеса, ценностно-ориентированное управление, нематериальные активы, учетные модели стоимости, упущенная выгода учредителей предприятия.

Viktorya Boronos

D.Sc. (Economics), Professor, Sumy State University, Ukraine
2 Rymsky-Korsakov Str., Sumy, 40007, Ukraine

Iryna Plikus

PhD (Economics), Associate Professor, Sumy State University, Ukraine
2 Rymsky-Korsakov Str., Sumy, 40007, Ukraine

Vadym Aleksandrov

PhD (Technical), Associate Professor, Sumy State University, Ukraine
2 Rymsky-Korsakov Str., Sumy, 40007, Ukraine

FINANCIAL AND ACCOUNTING APPROACHES TO DEFINITION OF THE INFLUENCE ON THE VALUE OF INTANGIBLE ASSETS COMPANY

Abstract. *Introduction.* Business value is largely determined by intangible assets, namely intellectual and information resources. Ukrainian companies pay little attention to Research and Development, is not related to their core activities, develop, patent and sell low technology solutions. Therefore, studies are vital issues related to intangible assets, their role in the creation of enterprise value. *Purpose.* based on the systematization of the existing financial and accounting approaches offer an assessment of profits owners neglect intangible factors influence the value of the company. *Results.* The systematization of financial and accounting approaches to determining the value of the enterprise and assess the impact of intangible factors to

the enterprise value. It is proved the difference value of equity calculated according to the balance sheet and its market value caused by the presence of hidden (off-balance) capital. Proposed analytical model of the enterprise founders include loss of profits from the influence of intangible factors to the enterprise value. It identifies three important intangible factor affecting the value of the company, namely the number of loyal customers and the quality of loyalty; skills training and loyalty to the enterprise; brand recognition. *Conclusion.* The present financial statements do not allow to estimate the market value of enterprises, since not all the intangible factors are reflected in the financial statements. Remains controversial and methodologically unsolved such intangible assets management, as a business enterprise reputation, knowledge and competence of staff, customer loyalty, which is the direction of future research.

Keywords: business value, value-oriented management, intangible assets, cost accounting model, loss of profits of the enterprise founders.

JEL Classification: C 13; G 32; M 41

Постановка проблеми. Світові тенденції свідчать, що вартість нематеріальних активів в загальній вартості бізнесу становить від 40% до 90% [1, с.26], проте українські підприємства у загальній вартості бізнесу мають низький відсоток нематеріальних активів¹, це пояснюється тим, що в українському бізнес-середовищі відсутнє розуміння: *по-перше*, важливості використання нематеріальних активів та об'єктів інтелектуальної власності, кількість придбаних вітчизняними підприємствами нових технологій в Україні та за кордоном з 2011 року постійно зменшується, так у 2014 році промисловими підприємствами придбано 426 нових технологій в Україні та 117 – за її межами (у 2013 р. – 512 та 139 технологій відповідно) [2]; *по-друге*, того, що цінність бізнесу багато в чому визначається нематеріальними активами², а саме інтелектуальними й інформаційними ресурсами. Дослідження, проведені

¹ За підрахунками спеціалістів від 2% до 5%, в той час, як зазначають фахівці, ринкова вартість нематеріальних активів на підприємстві, при досконалій оцінці, може скласти від 15% до 20%, що відповідно збільшить вартість компанії [1].

² По дослідженням *Ocean Tomo LLC*: доля нематеріальних активів у ринковій вартості компанії зростає з 17 % у 1975 р. до 84 % в 2015 р. [3]. В Україні найбільший телекомунікаційний оператор «Київстар» декларує в звітності 2014 року, що нематеріальні активи в компанії складають 1,24 млрд грн (10,6% від загальної суми активів) [4]

Висновки. Підсумовуючи зазначимо, що: по-перше, існуюча фінансова звітність не дозволяє оцінити ринкову вартість підприємства, так як не всі нематеріальні активи відображаються у фінансовій звітності; по-друге, при розрахунку вартості підприємства необхідно враховувати упущену вигоду для власників підприємства від неврахування впливу нематеріальних факторів (позабалансових (неідентифікованих) нематеріальних активів за ринковою оцінкою) на вартість підприємства; по-третє, залишаються дискусійними і методологічно невирішеними питання управління такими нематеріальними активами, як ділова репутація підприємства, знання і компетенції персоналу, лояльність клієнтів, що може бути напрямом подальших досліджень.

Література

1. Бриль І. В. Формування та використання нематеріальних активів підприємств для підвищення їх капіталізації : наукова доповідь / І. В. Бриль // Національна академія наук України. Інститут економіки промисловості. – К. – 2015. – 71 с.
2. Стан розвитку науки і техніки, результати наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності, трансферу технологій за 2014 рік: Аналітична довідка / Український інститут науково-технічної і економічної інформації. – К., 2015. – 208 с.
3. Ocean Tomo Releases 2015. Annual Study of Intangible Asset Market Value . - Режим доступу: <http://www.oceantomo.com/blog/2015/03-05-ocean-tomo-2015-intangible-asset-market-value/>
4. Річний звіт за 2014 рік Київстар [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.kyivstar.ua/f/1/about/about/partners/2014.pdf>
5. Юрасов С. Бизнес теряет миллиарды, игнорируя инвестиции в нематериальные активы. – Режим доступу: <http://www.capital.ua/ru/publication/28252-tolko-vidimoe-biznes-teryaet-milliardy-ignoriruya-investitsii-v-nematerialnye-aktivy#ixzz46WOPT9go>
6. Наукова та науково-технічна діяльність в Україні у 2015 році / Держ. служба статистики України. – Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publnauka_u.htm
7. Структурні трансформації в економіці України: динаміка, суперечності та вплив на економічний розвиток : наукова доповідь / за ред. чл.-кор. НАН України Л. В. Шинкарук ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». – К., 2015. – 304 с.
8. Самые дорогие бренды мира - 2015 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://global-finances.ru/samyie-dorogie-brendyi-mira-2015/>

9. Болдирева Т. В. Методичний підхід до реструктуризації підприємства / Т. В. Болдирєва, Т. А. Ковтун, О. С. Петрова // Восточно-Европейский журнал передовых технологий. – 2012. - 1/12 (55). – С.31-33.
10. Кепнік Х. Value-based accounting evolution or revolution - Режим доступу: http://www.baruch.cuny.edu/library/alumni/online_exhibits/digital/saxe/saxe_1975/kapnick_76.htm
11. Дипиаса С. Будущее корпоративной отчетности «Как вернуть доверие общества» / Дипиаса С. (младший), Экклз Р. – М.: АльпинаПаблишер, 2003. – 212с.
12. Lev B. Intangibles: Management, Measurement, and Reporting / Baruch Lev. – Washington: Brooking Institution Press, 2001. – PP. 117–118.
13. P. Ståhle, S. Ståhle, S. Aho. Value Added Intellectual Coefficient (VAIC): a critical analysis [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/230791903_Value_Added_Intellectual_Coefficient_VAIC_a_critical_analysis
14. Precob C., Mironiuc M. The Influence of Reporting Intangible Capital on the Performance of Romanian Companies. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/295400753_The_Influence_of_Reporting_Intangible_Capital_on_the_Performance_of_Romanian_Companies
15. Хотинская Г. И. Современная эволюция управленческих моделей в корпоративных финансах / Г. И. Хотинская. // Научный журнал Сервис plus. - 2010. - № 3. С. 159-169.
16. Лобань Д. А. Модели отчетности современных зарубежных корпораций по интеллектуальному капиталу и нематериальным активам / Д. А. Лобань // Международная экономика. – 2012. - № 4. – С. 193.
17. Бродська І. І. Обліково-аналітичне забезпечення оцінки вартості підприємства. / автореф. дис. канд. екон. наук: спец.: 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит / І. І.Бродська. – ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана», 2008. – 22с.
18. Шигаєв А. Ш. Система учетно-аналитического обеспечения стоимостно-ориентированного управления [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.auditfin.com/fin/2011/4/2011_IV_09_02.pdf
19. Легенчук С. Ф. Бухгалтерське теоретичне знання: від теорії до мето-теорії: [Монографія] / С. Ф. Легенчук. - Житомир: ЖДТУ, 2012. - 336 с

References

1. Brill I. V. (2015). Formation of intangible assets and businesses to increase their capitalization: scientific report (in Ukr).
2. Analychna dovidka (2015). Stan rozvytku nauky i tekhniky, rezultaty naukovoї, naukovo-tekhnichnoi, innovatsiinoї diialnosti, transferu tekhnolohii za 2014 rik. Ukrainyskyi instytut naukovo-tekhnichnoi i ekonomichnoi informatsii (in Ukr).
3. Annual Study of Intangible Asset Market Value (2015). Ocean Tomo Releases 2015 . - Retrieved from: <http://www.oceantomo.com/blog/2015/03-05-ocean-tomo-2015-intangible-asset-market-value/>

4. Annual Report Kyivstar (2014). - Retrieved from: <http://www.kyivstar.ua/f/1/about/about/partners/2014.pdf> (in Ukr).
5. Yurasov S. (2014). Business loses billions, ignoring investments in intangible assets. - Retrieved from: [:http://www.capital.ua/ru/publication/28252-tolkovidimoe-biznes-teryat-milliardy-ignoriruya-investitsii-v-nematerialnye-aktivy#ixzz46WOPT9go](http://www.capital.ua/ru/publication/28252-tolkovidimoe-biznes-teryat-milliardy-ignoriruya-investitsii-v-nematerialnye-aktivy#ixzz46WOPT9go) (in Rus).
6. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2015). Naukova ta innovatsiina diialnist v Ukraini u 2015 rotsi. - Retrieved from: http://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publnauka_u.htm (in Ukr).
7. Shynkaruk L. V., Bevz I. A., Baranovska I. V. etc. (2015). The structural transformation in the economy of Ukraine: dynamics, contradictions and influence on economic development: research report. Institute of Economics and prognosis (Institute economic and prognosis) (in Ukr).
8. The brands of the world (2015). - Retrieved from: <http://global-finances.ru/samyie-dorogie-brendyi-mira-2015/> (in Rus).
9. Boldireva T. V., Kovtun T. A. & Petrova O. S. (2013). The methodical approach to the restructuring of the company. Eastern European advanced technology magazine (Vostoshno Evropeyskiy jurnal peredovih tehnologiy). 1/12(55) (in Ukr).
10. Kapnik H. (1975). Value-based accounting evolution or revolution – Retrieved from: http://www.baruch.cuny.edu/library/alumni/online_exhibits/digital/saxe/saxe_1975/kapnick_76.htm
11. DiPiazza S. (Jr.) & Eccles R. (2003). Future of corporate reporting, "How to restore public confidence" (in Rus).
12. Lev B. (2001). Intangibles: Management, Measurement, and Reporting / Baruch Lev. – Washington: Brooking Institution Press, PP. 117–118.
13. Stähle P., Stähle S., Aho S. (2011). Value Added Intellectual Coefficient (VAIC): a critical analysis . – Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/230791903_Value_Added_Intellectual_Coefficient_VAIC_a_critical_analysis
14. Precob C. & Mironiuc M. (2016). The Influence of Reporting Intangible Capital on the Performance of Romanian Companies. – Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/295400753_The_Influence_of_Reporting_Intangible_Capital_on_the_Performance_of_Romanian_Companies
15. Hotinskaya G. I . (2010). Modern evolution of management models in corporate finance. Scientific service plus the magazine. 3. 159- 169 (in Rus).
16. Loban D. A . (2012). Reporting model modern foreign corporations on intellectual capital and intangible assets. International Economics. 4. 193 (in Rus).
17. Brodska I. I. (2008). Accounting and analytical support for the enterprise valuation. Dis. candidate. econ. sciences: 08.00.09 - accounting, analysis and audit (in Ukr).

18. Shigaev A. (2011). The system of accounting and analytical support value-based management – Retrieved from: http://www.auditfin.com/fin/2011/4/2011_IV_09_02.pdf (in Rus).
19. Lehenchuk S. F . (2012). Accounting theoretical knowledge from theory to theory methods (in Ukr).

Плікус І.Й. Фінансово-бухгалтерські підходи щодо визначення впливу нематеріальних факторів на вартість діючого підприємства / В.Г.Боронос, І.Й.Плікус, В.Т.Александров // Економічний часопис –XXI століття. – 2016. - № 7-8. – С.121-125.